

роблення тактики виконання поставлених завдань (стратегії розвитку бізнесу) тощо.

Фінансовий план містить: розроблення й узгодження фінансової моделі підприємства; формування прибуткового балансу ресурсів і вкладень, розрахунок прогнозованих фінансових результатів, складання плану руху капіталу, плану фінансових операцій, плану розроблення і впровадження фінансових продуктів та послуг; формування бюджету підприємства на рік у його дохідній і витратній частинах; встановлення лімітів видатків на утримання підприємства, визначення мінімальної рентабельності та дохідної частини бюджету, розрахунок податкових платежів; розрахунок прогнозованих показників і нормативів. Фінансовий аналіз та контроль виробничо-господарської діяльності підприємства – це діагноз його стану, який допомагає виявити і мобілізувати внутрішньогосподарські резерви, збільшити доходи та прибутки, зменшити витрати виробництва, підвищити рентабельність, поліпшити фінансово-господарську діяльність загалом.

Фінансовий облік дає певний агрегований опис стану підприємства, спрямований зовні підприємства, який належно мірою формалізований і слугує підставою для прийняття управлінських рішень щодо того, як потрібно змінити діяльність фірми загалом. Фінансовий облік призначений насамперед для зовнішніх учасників (акціонерів, кредиторів, постачальників) і узагальнює підсумки діяльності підприємства. На підставі даних, що надходять від системи фінансового обліку, здійснюють фінансову діагностику підприємства. Завдання фінансової діагностики – вчасно інформувати керівництво підприємства про негативні зміни, які відбулися на підприємстві останнім часом.

Сутність фінансового контролю зводиться до процесу вивчення, порівняння, виявлення, фіксації проблем змісту і відображення в обліку господарських операцій та вжиття заходів для їх вирішення, усунення порушень, запобігання в майбутньому. Треба зазначити, що фінансовий контроль необхідно розглядати як систему, якою є контролюючі суб'єкти, підконтрольні об'єкти та контрольні дії [3].

Висновки. Отже, для забезпечення стабільної, ефективної діяльності суб'єкта господарювання процес управління його фінансовою безпекою повинен мати безперервний характер та бути невід'ємною частиною системи фінансового менеджменту.

Література

1. Бланк И.А. Управление финансовой безопасностью предприятия / И.А. Бланк. – К. : Изд-во "Эльга"; "Ника-Центр", 2004. – 784 с.
2. Горячева К.С. Финансова безпека підприємства. Сутність та місце в системі економічної безпеки / К.С. Горячева // Економіст : наук. журнал. – 2003. – № 8. – С. 65-67.
3. Кім Ю.Г. Проблеми управління фінансовою безпекою підприємства / Ю.Г. Кім // Безпека у XXI столітті – Львів, 2010. – С. 73-80.

Васильчак С.В., Процикевич Н.В. Управление финансовой безопасностью предприятия

Раскрыта сущность финансовой безопасности как основной составляющей экономической безопасности. Раскрыта сущность управления финансовой безопас-

ностью предприятия. Установлено, что для обеспечения стабильной, эффективной деятельности субъекта ведения хозяйства процесс управления его финансовой безопасностью должен иметь непрерывный характер и быть неотъемлемой частью системы финансового менеджмента.

Ключевые слова: экономическая безопасность, финансовая безопасность, управление финансовой безопасностью предприятия.

Vasil'chak S.V., Procikevich N.V. Management of enterprise financial security

The article deals with the nature of financial security as a major component of economic security. The essence of financial security company. It is set that for providing of stable, effective activity of subject of menage process of management of him must have continuous character financial safety and be inalienable part of the system of financial management.

Keywords: economic security, financial security, management of enterprise financial security.

УДК 336.71

**Проф. С.В. Васильчак, д-р екон. наук;
магістрант С.Ф. Вінтоняк – Львівський ДУВС**

ОРГАНІЗАЦІЯ БЕЗПЕКИ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Визначено суть, види, принципи та основний зміст поняття "безпека банківської діяльності", узагальнено наявні матеріали з питань безпеки; визначено умови організації безпеки діяльності банків та загрози банкам, що існують на вітчизняному ринку банківських послуг; обґрунтовано системний характер заходів безпеки банківської діяльності; визначено основні проблеми забезпечення діяльності банків, умови та заходи їх подолання.

Ключові слова: безпека, фінансово-економічна безпека, банківська діяльність, загроза.

Актуальність дослідження. Практика і наукові дослідження показують, що для організації сучасної банківської діяльності необхідне ефективне відпрацювання і створення системи фінансово-економічної безпеки. Вона повинна враховувати загрози та негативи, що може спричинити будь-який суб'єкт або певна економічна дія. Крім того, аналіз міжнародного досвіду забезпечення економічної безпеки банківської діяльності дає змогу констатувати, що її організація та управління є найважливішими елементами у роботі служби безпеки банківської діяльності.

Метою дослідження є визначення поняття, сутності, принципів ефективної організації забезпечення безпеки діяльності банківських установ.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Вивчення теоретичної спадщини банківської справи дало змогу зробити висновок про те, що більшість вчених у своїх дослідженнях або здійснювали аналітичний огляд негативів, що позначаються на економічній безпеці, або пропонували прогностичні підходи до зміни внутрішнього і зовнішнього середовища. Серед них О.І. Барановський, М.І. Зубок, О.І. Захаров, П.Я. Пригунов, Г.А. Андрюшук, В. Захарченко, В.А. Шурпаков, М.С. Букін та ін. Із зарубіжних вчених варто згадати В. Ойкена, І. Шумперта, Я. Корнаї.

Виклад основного матеріалу. Банківська безпека є одним з основних елементів банківського менеджменту [7]. Банківська безпека має багатифункціональний і комплексний характер. Від ефективності її організації залежать практично всі аспекти і напрями банківської діяльності. Під банківською безпекою розуміють організацію заходів для запобігання можливим загрозам діяльності банку. Розмір цих загроз, тобто наслідки реалізації, часто завчасно математично не визначені.

Розглядаючи безпеку банку крізь призму організації, С. Букін вважає, що важливо акцентувати увагу як на її зовнішньому, так і внутрішньому середовищі. У зовнішньому середовищі її розглядають як дії з боку клієнтів, партнерів, конкурентів, державних установ і громадян, а також кримінального середовища, у внутрішньому – дії персоналу банку в особі спеціалістів і менеджерів відділів банку (його підрозділів), неформальних груп, а також адміністрації банку та його власників. Часто підставою для цього є некомпетентність окремих менеджерів і спеціалістів банку, їх навмисні дії, а також бажання окремих працівників особисто збагатитися за рахунок можливостей банку, зокрема за рахунок змови з клієнтурою чи криміналітетом, а також з потенційними конкурентами.

Чи не найважливішою проблемою банків на сьогодні є відсутність єдиного визначення такого поняття як "безпека банку". Тому підсумовуючи наведені визначення поняття "безпека банку", можна запропонувати узагальнювальне визначення: безпека банку відображає такий стан, за якого строюються умови для стійкої життєдіяльності, забезпечується реалізація основних інтересів і пріоритетних цілей банку, захист від зовнішніх і внутрішніх дестабілізуючих чинників незалежно від умов функціонування. Основна мета безпеки банку – усунути можливість заподіяння йому збитків або втрати вигоди та забезпечити ефективну його діяльність і якісну реалізацію всіх операцій та угод. Як критерій ефективності безпеки банківської діяльності переважна більшість організацій розглядає стабільність фінансового й економічного розвитку банку.

Організація банківської безпеки істотно відрізняється від забезпечення безпеки інших суб'єктів господарювання. По-перше, організація банківської безпеки передбачає створення такого потужного її елемента як, фінансова безпека, яка має об'єднувати зусилля всіх структур банку щодо убезпечення всіх без винятку дій, пов'язаних з використанням коштів.

Насамперед фінансова безпека банку має забезпечити його фінансову стійкість і фінансову незалежність, здатність зберігати свої фінансові можливості у безпечному стані в умовах дії різноманітних небезпек і загроз. Об'єктами фінансової безпеки банку є: кошти (готівкові і безготівкові), фінансові розрахунки, фінансові документи, фінансові інструменти, дорогоцінні метали та коштовне каміння, фінансові відносини.

Основними завданнями фінансової безпеки є [3]:

- моніторинг і облік факторів, що визначають загрози фінансовій діяльності банку;
- формування оптимальної структури боргових зобов'язань (банку та його клієнтів);
- протидія злочинним зазіханням на фінансові ресурси банку;

- визначення причин та усунення наслідків реалізованих загроз;
- забезпечення балансу доходів та витрат у діяльності банку, забезпечення ліквідності та платоспроможності банку.

А серед завдань безпеки банківської діяльності виділяють: захист законних інтересів банку і його працівників; профілактика та відвернення правопорушень і злочинних зазіхань на власність і персонал банку; своєчасне виявлення реальних і потенційних загроз банку, проведення заходів щодо їх нейтралізації; оперативне реагування елементів структури банку на загрози, що виникають, та негативні тенденції розвитку зовнішніх і внутрішніх обставин; виявлення внутрішніх і зовнішніх причин та умов, які можуть сприяти заподіяння банку, його працівникам, клієнтам і акціонерам матеріальної та іншої шкоди, перешкоджати їх нормальній діяльності; виявлення та формування причин і умов, сприятливих для реалізації банком своїх основних інтересів; виховання та навчання персоналу з питань безпеки; послаблення шкідливих наслідків від акцій конкурентів або злочинців, спрямованих на підрив безпеки банку; збереження й ефективне використання фінансових, матеріальних і інформаційних ресурсів банку [3].

Виокремлюють такі види безпеки банківської діяльності: особиста, колективна, економічна та інформаційна. А серед об'єктів захисту виділяють фінансові ресурси, персонал банку, матеріальні засоби, інформаційні ресурси з обмеженим доступом. Організація безпеки діяльності банку здійснюється на основі принципу централізованого управління стратегічними напрямками цієї діяльності на рівні керівництва банку. Крім того, принципами банківської безпеки є [3]:

- законність: заходи, що виконуються в межах, необхідних для забезпечення безпеки банку, ґрунтуються на чинних законах України, постановах Кабінету Міністрів, Указах Президента України, нормативних актах Національного банку, вимогах документів місцевих органів влади та статуту банку;
- самостійність і відповідальність: підрозділи безпеки банку повинні мати у своєму розпорядженні всі необхідні засоби для ефективного вирішення поставлених перед ними завдань, повноваження осіб і підрозділів банківської безпеки суворо регламентуються нормативними актами банків;
- економічна доцільність: заходи безпеки не повинні призводити до погіршення умов діяльності та стану банку, перешкоджати реалізації його інтересів; витрати на проведення заходів безпеки мають бути адекватними ефективності останніх;
- компетентність: виконання заходів безпеки повинно здійснюватися грамотно, на високому професійному рівні, ґрунтуватися на об'єктивних даних, не обмежувати права і не ображати гідності громадян;
- цілеспрямованість: заходи безпеки здійснюються у суворій відповідності до завдань, які вирішує банк згідно із затвердженою його керівництвом комплексною програмою безпеки;
- координація і взаємодія: служба безпеки банку координує зусилля всіх його установ і підрозділів щодо виконання заходів безпеки; з цією метою встановлює необхідні зв'язки з підрозділами банку і зовнішніми організаціями;
- конфіденційність: заходи безпеки проводяться на конфіденційній основі без їх розголошення; про результати виконання заходів безпеки інформується керівництво банку і, за його рішенням, інші особи, робота яких пов'язана з необхідністю володіння відповідною інформацією.

Надійність та ефективність безпеки визначаються через реалізацію відповідних вимог [3]:

- *безперервність безпеки*. Забезпечення безпеки не може бути одноразовим актом. Це – безперервний процес, який включає обґрунтування та реалізацію найбільш раціональних форм, методів, способів і шляхів створення, удосконалення і розвитку системи безпеки, безперервне управління нею, контроль за функціонуванням;
- *плановість безпеки*. Заходи безпеки не повинні бути епізодичними або відставати від фактичних подій. Плановість передбачає запобіжний характер безпеки;
- *конкретність безпеки*. Захисту підлягають конкретні об'єкти, загроза яким може заподіяти шкоду банку;
- *активність безпеки*. Постійне прагнення до виявлення загроз банку, своєчасної та ефективної їх нейтралізації;
- *універсальність безпеки*. Заходи безпеки повинні перекривати всі можливі напрямки виникнення загроз незалежно від місця їх дії;
- *комплексність безпеки*. Для забезпечення необхідно застосовувати всі форми і методи захисту та протидії загрозам у повному обсязі.

Сьогодні в Україні майже 100 % комерційних банків і підприємств великого бізнесу уже створили власні структури безпеки, які з різним ступенем ефективності забезпечують їх захист.

Враховуючи значні обсяги коштів та цінностей, що одночасно перебувають в банках, останні зобов'язані вжити ефективних заходів для їх захисту. Банки поставлені в умови щодо безумовного виконання визначених Національним банком України заходів охорони банківських установ. Тобто, банки, на відміну від інших суб'єктів господарювання, не можуть самостійно обирати вид охорони, а вимушені діяти виключно відповідно до визначених правових норм.

Висновки. Вказані особливості банківської безпеки потребують і особливих підходів та методів виконання покладених на неї функцій, а отже і відповідного регулювання її діяльності. Значною мірою особливість забезпечення безпеки банківської діяльності залежить від того, як забезпечується безпека банківської системи України. Варто зазначити, що на сучасному етапі розвитку нашої держави економіка країни є перехідною, де ринкові механізми перебувають на стадії становлення. Для цього періоду характерними є політичні, економічні, соціальні кризи, недосконале податкове законодавство, населення слабо орієнтується в реаліях монетарної політики.

Все це є підґрунтям для виникнення різноманітних небезпечних явищ у банківській системі України, що безпосередньо впливає на безпеку банківської діяльності загалом, а причинами цього є насамперед недобросовісна конкуренція, зростання злочинності у фінансових установах. За таких обставин виникає потреба у захисті банківської системи та банківської діяльності як з боку правоохоронних органів, так і силами самих банків.

Література

1. Закон України "Про банки і банківську діяльність" від 20.03.91.
2. Барановський О.І. Фінансова безпека в Україні (методологія оцінки та механізми забезпечення) / О.І. Барановський; Київ: нац. торг.-економіч. ун-т. – К.: Вид-во "Лігма нова", 2004. – 759 с.

3. Зубок М.І. Безпека банківської діяльності: навч. посібн. / М.І. Зубок. – К.: Вид-во КНЕУ, 2002. – 190 с.
4. Захаров О.І. Організація та управління економічною безпекою суб'єктів господарської діяльності: навч. посібн. / О.І. Захаров, П.Я. Пригунов. – К.: Вид-во КНТ, 2008. – 257 с.
5. Андрощук Г.А. Экономическая безопасность предприятия: защита коммерческой тайны: монография / Г.А. Андрощук, П.П. Крайнев / за ред. А.Д. Святоцкий. – К.: ВД "ін. Юре", 2000. – 400 с.
6. Экономическая безопасность: Производство – финансы – банки / под ред. В.К. Сенчагова. – М.: Изд-во "Финстатинформ", 1998. – 616 с.
7. Шурпак В.А. Проблемы методологии анализа банковской безопасности / В.А. Шурпак. [Электронный ресурс]. – Доступный з <http://www.fact.ru/www/shurpakov11.htm>.
8. Букин С. Безопасность банка / С. Букин // Банковские технологии. – 2003. – № 9. [Электронный ресурс]. – Доступный з <http://www.bizcom.ru/security/2003-09/01.html>
9. Криклій А.С. Капіталізація банківської системи України в умовах глобалізації: проблеми та перспективи / А.С. Криклій // Економіка і держава. – 2006. – № 5. – С. 32.

Васильчак С.В., Винтоняк С.Ф. Организация безопасности банковской деятельности в Украине

Определены сущность, виды, принципы и основное содержание понятия "безопасность банковской деятельности", обобщены имеющиеся материалы по вопросам безопасности; определены условия организации безопасности деятельности банков и угрозы банкам, существующие на отечественном рынке банковских услуг; обоснован системный характер мер безопасности банковской деятельности; определены основные проблемы в обеспечении безопасности деятельности банков, условия и меры их преодоления.

Ключевые слова: безопасность, финансово-экономическая безопасность, банковская деятельность, угроза.

Vasylychak S.V., Vintonyak M.F. Organization for the safety of banking institutions in Ukraine

The article outlines the nature, types, principles and basic content of the concept of "security of banking," summarized the available material safety, defined terms of security of banks and banks threats that exist in the domestic banking market, reasonably systematic security measures banking; identified the main problems in ensuring the security of banks, the conditions and measures to overcome them.

Keywords: security, financial and economic security, banking, the threat.

УДК 339.9[075.8]

Проф. В.М. Вишняков, канд. екон. наук –
Запорізький національний університет

ШЛЯХИ ПРИШВИДШЕННЯ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Виявлено особливості сучасної політики Євросоюзу та обґрунтовано ефективні шляхи та форми розвитку України в євроінтеграційному напрямі. Встановлено, що насамперед доцільно вирішити всі проблеми загальноекономічного характеру, а також проблеми, що перешкоджають розвитку торговельно-економічного співробітництва України та ЄС, а вже потім на правах висококонкурентоспроможної держави вступати до ЄС. Членство України у ЄС не вирішить її внутрішніх проблем, воно може тільки погіршити їх, про що свідчить досвід країн Центрально-Східної Європи.

Ключові слова: інтеграція, стратегія, геоекономічні інтереси, геополітика, економічний потенціал, національна економіка, конкурентоспроможність.

Вступ. Аналіз торговельно-економічних відносин України та ЄС свідчить про недостатнє використання у цих відносинах наявного з обох сторін